

27.9.2013

VIII Ips 105/2013

VIŠJE DELOVNO IN SOCIALNO SODIŠČE
LJUBLJANA
Priloga nasprotnega udeleženca (priporočeno)

dne 13.09.2013

v izročila s prilogami.

Poslano po pošti pr.

St. št. _____
Poštova številka sodišča

VRHOVNO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE

SODBA

V IMENU LJUDSTVA

IN

SKLEP

Vrhovno sodišče Republike Slovenije je v senatu, ki so ga sestavljali vrhovni sodnica in sodniki dr. Aleksej Cvetko, kot predsednik, ter mag. Marijan Debelak, Miran Blaha, Marjana Lubinič in mag. Ivan Robnik, kot člani,

v kolektivnem delovnem sporu predlagatelja: **SINDIKAT DRŽAVNIH ORGANOV**, Dalmatinova 4, Ljubljana, ki ga zastopa Ivan Stošič, odvetnik v Ljubljani, zoper nasprotnega udeleženca: **REPUBLIKA SLOVENIJA**, ki jo zastopa Državno pravobranilstvo,

zaradi kršitve in izvajanja kolektivne pogodbe,

o reviziji nasprotnega udeleženca zoper sodbo in sklep Višjega delovnega in socialnega sodišča X Pdp 889/2012 z dne 25. 1. 2013, v zvezi s sodbo Delovnega in socialnega sodišča v Ljubljani X Pd 1292/2011-21 z dne 4. 6. 2012 in sklepom X Pd 1292/2011-23 z dne 2. 7. 2012,

na seji 3. septembra 2013

ODLOČILO:

- I. Revizija se zavrže v delu, s katerim se izpodbija odločitev o stroških postopka.
- II. Sicer se revizija zavrne.
- III. Predlagatelj krije sam svoje stroške odgovora na revizijo.

OBRAZLOŽITEV:

1. Sodišče prve stopnje je zavrnilo predlog z zahtevkom, da se ugotovi, da je nasprotni udeleženec kršil 50. člen Kolektivne pogodbe za javni sektor (v nadaljevanju KPJS, Uradni list RS, št. 57/08, 23/09 in 91/09), ker delavcem, ki so upravičeni do odprave nesorazmerij v osnovnih plačah, za čas od 1. 10. 2010 dalje ne priznava in ne izplačuje tretje četrtine nesorazmerij v osnovnih plačah, nasprotnemu udeležencu pa se naloži, da v skladu s 50. členom KPJS svojim delavcem, ki so upravičeni do odprave nesorazmerij v osnovnih plačah, za čas od 1. 10. 2010 dalje prizna in izplačuje tretjo četrtino nesorazmerij v osnovnih plačah, skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od zapadlosti posamezne plače dalje, to je od 5. dne v mesecu za pretekli mesec, v roku 15 dni. Zavrnjen je bil tudi zahtevek, da je nasprotni udeleženec dolžan predlagatelju povrniti stroške postopka z zakonskimi zamudnimi obrestmi. S posebnim sklepom je sodišče odločilo, da je predlagatelj dolžan povrniti nasprotnemu udeležencu stroške postopka v višini 2.645 EUR v roku 15 dni, v primeru zamude pa z zakonskimi zamudnimi obrestmi od poteka roka do plačila.
2. V razlogih svoje odločitve se je sodišče prve stopnje sklicevalo na odločbo Ustavnega sodišča Republike Slovenije (v nadaljevanju Ustavno sodišče) U-I-249/10-27 z dne 15. 3. 2012 ter obrazložilo, da je predlagatelj nepravilno povzel 50. člen KPJS, saj iz določbe 50. člena te kolektivne pogodbe ne izhaja, da se odprava tretje četrtine nesorazmerij v osnovnih plačah izvede s 1. 10. 2010, četrte četrtine pa s 1. 10. 2011. Pri tem je sodišče povzelo besedilo Aneksa št. 4 h KPJS (Uradni list RS, št. 89/2010). Nasprotni udeleženec ni kršil določb o uskladitvi oziroma izplačilu višjih osnovnih plač, ki pripadajo javnim uslužbencem zaradi odprave nesorazmerij. Rok za izplačilo višje osnovne plače iz naslova odprave tretje četrtine nesorazmerij še ni nastopil. Prav tako ne gre za poseg v pridobljeno pravico, pri čemer je sodišče prve stopnje upoštevalo zlasti obrazložitev citirane odločbe Ustavnega sodišča, po kateri že sklenjena KPJS, aneksi niti morebiti v prihodnje sklenjeni aneksi ali nova kolektivna pogodba za javni sektor samo zaradi protiustavnosti, ugotovljenih s to odločbo, ne morejo biti neveljavni.

3. Sodišče druge stopnje je pritožbi predlagatelja delno ugodilo, izpodbijano sodbo in sklep sodišča prve stopnje pa delno spremenilo tako, da je ugotovilo, da je nasprotni udeleženec kršil 50. člen KPJS, ker delavcem, ki so do odprave nesorazmerij v osnovnih plačah upravičeni za čas od 1. 10. 2010 do 31. 5. 2012, ni priznal in izplačal tretje četrtine nesorazmerij v osnovnih plačah. Nadalje je nasprotnemu udeležencu naložilo, da v skladu s 50. členom KPJS svojim delavcem, ki so upravičeni do odprave nesorazmerij v osnovnih plačah za čas od 1. 10. 2010 do 31. 5. 2012 prizna in izplača tretjo četrtino odprave nesorazmerij v osnovnih plačah, skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od zapadlosti posamezne plače dalje, to je od 5. dne v mesecu za pretekli mesec, v roku 15 dni, nasprotnemu udeležencu naložilo, da predlagatelju povrne stroške postopka v višini 3.144 EUR v roku 15 dni, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi, višji in drugačni zahtevek predlagatelja pa je zavrnilo. V ostalem je pritožbo zavrnilo in v nespremenjenem delu potrdilo sodbo sodišča prve stopnje. Nasprotnemu udeležencu je naložilo, da v roku 15 dni predlagatelju povrne tudi pritožbene stroške v višini 744 EUR, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi od poteka roka do plačila.
4. Pritožbenemu sodišču se je kot bistveno zastavilo vprašanje, ali nasprotni udeleženec z naknadno sprejetim Aneksom št. 4 h KPJS lahko poseže v pridobljene pravice delavcev za nazaj. Ta aneks je namreč začel veljati 9. 11. 2010, to je po datumu, do katerega bi moral nasprotni udeleženec po veljavni KPJS izplačati tretjo četrtino odprave nesorazmerij v osnovnih plačah. Ta datum je bil 5. 11. 2010, ko je v skladu s sklepom Komisije Vlade Republike Slovenije za administrativne zadeve in imenovanja št. 10000-12/2009/3 z dne 8. 12. 2009 zapadlo plačilo plače za oktober 2010. Pritožbeno sodišče je navedlo, da je „nasprotni udeleženec z naknadno sprejetim predpisom (Aneksom št. 4 h KPJS) nedopustno posegal v pridobljene pravice delavcev glede izplačila tretje četrtine odprave nesorazmerij v osnovnih plačah in je zato pravna podlaga za izplačilo tretje četrtine odprave nesorazmerij v osnovnih plačah lahko le z Aneksom št. 2 h KPJS spremenjen 50. člen KPJS, ki je v 2. členu določal, da bodo upravičenci znesek tretje četrtine odprave nesorazmerij v osnovnih plačah prejeli pri izplačilu plače za oktober 2010. Od tedaj dalje so javni uslužbenci upravičeni do plače, ki vključuje tretjo četrtino odprave nesorazmerij, vendar le do 31. 5. 2012.“ Z Aneksom št. 5 h KPJS (Uradni list RS, št. 40/2012), ki je začel veljati naslednji dan po uveljavitvi Zakona o uravnoteženju javnih financ (v nadaljevanju ZUJF, Uradni list RS, št. 40/2012), je bil namreč peti odstavek 50. člena KPJS ponovno spremenjen tako, da se višja osnovna plača, ki pripada javnim uslužbencem zaradi odprave nesorazmerij, začne izplačevati s prvim dnevom naslednjega meseca po uveljavitvi ZUJF.
5. Zoper pravnomočno sodbo in sklep pritožbenega sodišča je nasprotni udeleženec v delu, v katerem je bilo predlagateljevemu zahtevku delno ugodeno in v

stroškovnem delu, vložil revizijo. Glede odločitve o glavnem zahtevku uveljavlja revizijski razlog zmotne uporabe materialnega prava, glede odločitev o stroških postopka pa revizijski razlog bistvene kršitve določb postopka iz prvega odstavka 339. člena Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju ZPP, Uradni list RS, št. 26/99 in nadalj.). Navaja, da se odločitev Ustavnega sodišča RS U-I-249/10-27 z dne 15. 3. 2012 dejansko neposredno nanaša le na 42. člen Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (v nadaljevanju ZSPJS, Uradni list RS, št. 56/02 in nadalj.) in 2. člen ZSPJS-O (Uradni list Republike Slovenije, št. 85/2010), vendar se je Ustavno sodišče v tej odločbi izrecno opredelilo do veljavnosti KPJS ter njenih sprememb. Odločilo je, da so ta kolektivna pogodba in njeni aneksi veljavni. Odločitev pritožbenega sodišča, da je prišlo z Aneksom št. 4 do posega v že pridobljene pravice, je neobrazložena in sama s seboj v nasprotju, saj zamejuje utemeljitev zahtevka z 31. 5. 2012, pri čemer izhaja iz Aneksa št. 5 h KPJS, ki bi, če bi obveljalo stališče pritožbenega sodišča, prav tako posegal v pridobljene pravice, pritožbeno sodišče pa je ta poseg dopustilo in prav zaradi tega tožbeni zahtevek celo delno zavrnilo. Res je Aneks št. 2 h KPJS določil odpravo tretje četrtine nesorazmerij s 1. 10. 2010, četrte četrtine pa s 1. 10. 2011, vendar je Aneks št. 4 h KPJS odpravo obeh četrtin nesorazmerij določil ugodneje kot Aneks št. 2, in sicer že s 1. 10. 2010 (četrty odstavek spremenjenega 50. člena KPJS). Ta določba pomeni priznanje ne samo tretje, temveč četrte četrtine odprave nesorazmerij, pri tem pa glede na nov peti odstavek iste določbe še ni nastopil rok za izplačilo. Pritožbeno sodišče o Aneksu št. 4 h KPJS ves čas govori, kot da bi šlo za predpis nasprotne udeleženske, torej za enostranski in oblastveni akt, kar je napačno. Zato je tudi zgrešeno stališče, da bi nasprotni udeleženec z naknadno sprejetim aneksom posegel v pridobljene pravice delavcev za nazaj. Aneks št. 4 so sklenile stranke kolektivne pogodbe po predpisanem postopku v skladu z zakonom in je veljaven, pri tem pa ima takšen dogovor podlago v ZSPJS. Revident nasprotuje tudi stališču pritožbenega sodišča v zvezi z uveljavitvijo Aneksa št. 4 h KPJS, in sicer da je ta aneks začel veljati po datumu, do katerega bi moral nasprotni udeleženec po veljavni KPJS izplačati tretjo četrtino odprave nesorazmerij - glede na to, da je Aneks št. 2 uporabljal le dikcijo odprave tretje četrtine in četrte četrtine nesorazmerij, dikcijo izplačila pa je uvedel šele Aneks št. 4. Zmotno je stališče, da je nasprotni udeleženec nedopustno posegel v pridobljene pravice z naknadno sprejetim predpisom (Aneks št. 4), kar pomeni, da se je pritožbeno sodišče postavilo na stališče, da gre za enostranski predpis nasprotnega udeleženca, kar pa je materialnopravno nepravilno. Gre za pogodbeni akt med strankami kolektivnega dogovarjanja; pogodbene stranke so se pač odločile, da bodo predhoden dogovor spremenile po predpisanem postopku. Spremenjeni dogovor je veljaven, kar je potrdilo tudi Ustavno sodišče. Pritožbeno sodišče je prezrlo specifično naravo kolektivnega dogovarjanja, pri čemer ni obrazložilo, zakaj lahko pravno podlago glede tretje četrtine odprave nesorazmerij predstavlja le Aneks št. 2, ne pa tudi veljavno sprejeti Aneks št. 4 h KPJS; še toliko bolj, ker v nadaljevanju kot pravno

podlago v zvezi s tem priznava tudi Aneks št. 5, ki je še kasnejši. Glede na uporabo Aneksa št. 5, ki je začetek izplačevanja tretje četrtine določil šele s 1. 6. 2012 in zamaknil izplačevanje še v kasnejše obdobje kot Aneks št. 2, bi morali po tem stališču uporabiti tudi Aneks št. 4, ki bi, tudi če bi se tretja četrtina dejansko začela izplačevati s 1. 10. 2010 (pravilno 5. 11. 2010), to izplačevanje zaustavil s svojo uveljavitvijo 9. 11. 2010. Do 9. 11. 2010 – datuma začetka veljavnosti Aneksa št. 4 h KPJS je zapadla le plača za oktober 2010, ne pa tudi nadaljnje plače. Revident ponovno izpostavlja, da ne gre za enostranski akt nasprotnega udeleženca, temveč veljavni dogovor strank kolektivnega dogovarjanja. Nobena od strank ni sprožila vprašanja veljavnosti kolektivne pogodbe. Nasprotuje tudi priznanim stroškom postopka. Predlagatelj je zahteval povračilo stroškov po tarifnih številkah 3100 in 3102 Zakona o odvetniški tarifi (ZOdvT, Uradni list RS, št. 67/2008), ni pa zahteval nagrade za postopek po tarifni št. 3420, nagradne za narok po tarifni št. 3421 in nagrade za postopek po tarifni št. 3322. To pomeni, da je zahteval nekaj, kar mu ne pripada. Pritožbeno sodišče mu je priznalo nagrado, ki jo ni zahteval, torej ne gre le za zmotno uporabo materialnega prava, temveč tudi za prekoračitev zahtevka.

6. V odgovoru na revizijo predlagatelj predlaga zavrnitev revizije ter povrnitev stroškov odgovora.
7. Revizija delno ni dovoljena, delno pa ni utemeljena.

K odločitvi o stroških postopka:

8. Po petem odstavku 128. člena ZPP se odločba o stroških postopka šteje za sklep. Revizija zoper sklep je omejena in dovoljena le zoper sklep sodišča druge stopnje, s katerim je bil postopek pravnomočno končan (prvi odstavek 384. člena ZPP). Med takšne sklepe ne sodi sklep o stroških postopka, zaradi česar revizija zoper odločbo o stroških ni dovoljena (primerjaj tudi pravno mnenje Vrhovnega sodišča RS, objavljeno v Pravnih mnenjih II/98, stran 4). Revizijsko sodišče je zato zavrglo revizijo v delu, ki se nanaša na odločitev o stroških postopka (377. člen ZPP v povezavi z drugim odstavkom 374. člena ZPP in prvim odstavkom 384. člena ZPP).

K odločitvi o glavni stvari:

9. Revizija je izredno pravno sredstvo zoper sodbo, izdano na drugi stopnji (prvi odstavek 367. člena ZPP) in je v kolektivnih delovnih sporih vedno dovoljena (3. točka 31. člena Zakona o delovnih in socialnih sodiščih – ZDSS-1, Uradni list RS, št. 2/2004). Revizijsko sodišče preizkusi izpodbijano sodbo samo v tistem delu, v katerem se izpodbija z revizijo, in v mejah razlogov, ki so v njej navedeni (prvi

odstavek 371. člena ZPP). V skladu s to določbo je revizijsko sodišče upoštevalo, da nasprotni udeleženec v reviziji zoper odločitev o glavni stvari ne uveljavlja izrecno in določno bistvenih kršitev določb pravnega postopka, zaradi česar v tej smeri izpodbijane sodbe ni moglo in smelo preizkusiti.

10. Materialno pravo ni bilo zmotno uporabljeno.
11. Prevedba osnovnih plač po ZSPJS in ob tem odprava nesorazmerij v plačah predstavlja zakonsko materijo, v omejenem obsegu pa zakon napotuje tudi na ureditev v kolektivnih pogodbah. KPJS je bila tako (med drugim) prepuščena določitev rokov in načina za odpravo nesorazmerij. ZSPJS je v četrtem in petem odstavku 49.č člena namreč določil, da javni uslužbenec doseže osnovno plačo, ki pripada višjemu plačnemu razredu zaradi odprave nesorazmerij v rokih in na način, dogovorjen s kolektivno pogodbo za javni sektor. Ta kolektivna pogodba je dinamiko odprave nesorazmerij določila v 50. členu, ki je bil nato spremenjen z Aneksom št. 1, Aneksom št. 2, Aneksom št. 4 in Aneksom št. 5. Najprej je bilo predvideno, da se nesorazmerja v osnovnih plačah odpravi v obdobju od leta 2008 do 2010, in sicer prva četrtina z vstopom v nov plačni sistem, vendar s poračunom od 1. 5. 2008 dalje, druga četrtina s 1. 1. 2009, tretja četrtina s 1. 9. 2009, četrta četrtina pa s 1. 3. 2010. Z Aneksom št. 1 h KPJS je bila 3. alineja tretjega odstavka 50. člena spremenjena tako, da se tretja četrtina nesorazmerja odpravi s 1. 1. 2010 (namesto prej s 1. 9. 2009), itd. Z Aneksom št. 2 h KPJS, ki je začel veljati s 14. 11. 2009, so bili 3. in 4. alineja tretjega odstavka in šesti odstavek 50. člena črtani, 4. in 5. odstavek pa spremenjena tako, da sta se glasila: „odprava tretje četrtine nesorazmerij v osnovnih plačah se izvede s 1. 10. 2010, četrte četrtine pa s 1. 10. 2011. Znesek tretje četrtine odprave nesorazmerij v osnovnih plačah bodo upravičenci prejeli pri izplačilu plače za oktober 2010, znesek četrte četrtine pa pri izplačilu plače za oktober 2011.“ Izrecno je bilo določeno tudi, da se v primeru, „če bo na podlagi interventnega ukrepa odprava tretje ali četrte četrtine nesorazmerij v osnovnih plačah odložena čez roke iz četrtega odstavka, zaposlenim izplača poračun zneskov tretje ali četrte četrtine odprave nesorazmerij v osnovnih plačah od 1. 10. 2010 oziroma od 1. 10. 2011.“
12. Sledil je Aneks št. 4 h KPJS, ki je bil sklenjen dne 5. 11. 2010, začel pa je veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu RS, tj. 9. 11. 2010 (objava 8. 11. 2010). S tem aneksom je bil v tretjem odstavku 50. člena za besedilom „se odpravijo“, črtano besedilo v obdobju od leta 2008 do 2010.¹ Četrti odstavek tega člena je bil nadomeščen z novim četrnim, petim in šestim odstavkom, tako da je bilo določeno, „da javni uslužbenec doseže osnovno plačo, ki pripada višjemu plačnemu razredu zaradi odprave nesorazmerij s 1. 10. 2010.“ V naslednjem odstavku je bilo določeno, da „se ne glede na prejšnji odstavek višja osnovna plača, ki pripada

¹ Čeprav bi takšno besedilo moralo biti sprejeto že v zvezi z Aneksom št. 2, ki je odpravo četrte četrtine nesorazmerij že prestavil v leto 2011.

javnemu uslužbencu zaradi odprave nesorazmerja, začne izplačevati za mesec oktober v dveh zaporednih letih, ki sledita letu, v katerem realna rast bruto družbenega proizvoda doseže 2,5% tako, da se v prvem letu do tedaj dosežena osnovna plača javnega uslužbenca poviša za vrednost tretje četrtine odprave nesorazmerja v osnovni plači javnega uslužbenca, in v drugem letu pa še za vrednost četrte četrtine odprave nesorazmerja. V obdobju iz prejšnjega odstavka se javnim uslužbencem, ki imajo sklenjeno delovno razmerje v javnem sektorju pred 1. 10. 2010 obračuna in določi osnovna plača na način, kot se jim je določila za mesec september 2010. Javnim uslužbencem, ki se zaposlijo po 1. oktobru 2010 ali so po tem datumu premeščeni na drugo delovno mesto oziroma sklenejo pogodbo o zaposlitvi za drugo delovno mesto, so imenovani v naziv oziroma višji naziv ali napredujejo v višji plačni razred, se v obdobju ne izplačevanja plač, doseženih v skladu s prvim odstavkom tega člena, določi osnovna plača na način, kot bi se jim v enakih primerih določila za mesec september 2010.“ Črtan je bil tudi dotedanji peti odstavek 50. člena KPJS.

13. Aneks št. 4 h KPJS je bil sklenjen med Vlado Republike Slovenije in reprezentativnimi sindikati javnega sektorja na podlagi spremenjenega 42. člena ZSPJS (z ZSPJS-O), ki je določal drugačen kvorum za sklenitev KPJS oziroma sprememb in dopolnitev te kolektivne pogodbe kot zakon v prejšnjem besedilu. Ustavnost določbe 42. člena ZSPJS oziroma 2. člena ZPSJS – O je bila predmet presoje Ustavnega sodišča v zadevi U-I-249/10. Ustavno sodišče je 15. 3. 2012 odločilo, da so prvi do deseti odstavek 42. člena ZSPJS in 2. člen ZPSJS – O, kolikor se nanašata na navedene določbe, v neskladju z Ustavo, naložilo Državnemu zboru RS, da mora ugotovljeno neskladje odpraviti v dveh let od objave te odločbe v Uradnem listu RS, pa tudi, da se do odprave ugotovljenega neskladja uporabljajo prvi do deseti odstavek 42. člena ZSPJS in KPJS. Ta odločitev temelji na presoji, „da prvi in drugi odstavek 42. člena ZSPJS čezmerno posegata v pravico reprezentativnih sindikatov, da skladno s svojo voljo zastopajo svoje člane pri kolektivnem pogajanju, ki je ena od razsežnosti svobode delovanja sindikatov iz 76. člena Ustave, s tem pa postanejo brez pomena vse druge izpodbijane določbe 42. člena ZSPJS, ki so vsebinsko povezane izključno s sklepanjem kolektivne pogodbe za javni sektor z izpodbijano večino. Enako velja za 2. člen ZSPJS-O, kolikor se nanaša na navedene določbe 42. člena ZSPJS“. Ustavno sodišče je v zvezi z načinom izvršitve svoje odločbe določilo, „da se prvi do deseti odstavek 42. člena ZSPJS ter KPJS z aneksi še vedno uporabljajo, da se s tem zagotovi, da bo kolektivno dogovarjanje o plačah javnih uslužbencev mogoče tudi do odprave ugotovljene protiustavnosti. Za ugotovitev brez določitve načina izvršitve, katere posledica bi lahko bila neveljavnost že sklenjenih aktov h KPJS, se Ustavno sodišče ni odločilo tudi zato, ker ni moglo predvideti, kakšne finančne

posledice bi to imelo za proračun. Način izvršitve torej pomeni, da že sklenjena KPJS ter aneksi k njej niti morebitni v prihodnje sklenjeni aneksi ali nova kolektivna pogodba za javni sektor samo zaradi protiustavnosti, ugotovljenih s to odločbo, ne morejo biti neveljavni.“

14. Iz navedene obrazložitve izhaja, da se je Ustavno sodišče le v zvezi z načinom izvršitve svoje odločbe, katero jedro je bila presoja 42. člena ZSPJS in 2. člena ZSPJS-O, opredelilo tudi do uporabe oziroma v obrazložitvi celo veljavnosti KPJS z aneksi in morebitnimi naslednjimi aneksi, ki „samo zaradi protiustavnosti, ugotovljenih s to odločbo, ne morejo biti neveljavni“. Ustavno sodišče se je torej ukvarjalo le z enim aspektom veljavnosti KPJS – v povezavi z navedeno zakonsko podlago za sklenitev KPJS, pa še to le v zvezi z načinom izvršitve svoje odločbe, ne da bi opravilo tudi vsebinsko presojo te veljavnosti.² Pri tem je treba poudariti, da se je Ustavno sodišče v dosedanjih odločbah tudi sicer izreklo za nepristojno za presojo kolektivnih pogodb, saj naj bi bilo to v izključni pristojnosti delovnih sodišč, pristojnost Ustavnega sodišča pa omejena le na presojo ustavnosti zakonov, na katerih temeljijo kolektivne pogodbe.³ Tudi kolektivni delovni spor v tej zadevi ni spor o veljavnosti kolektivnih pogodb.⁴ Vendar to ni edino pomembno, saj gre v sporu mimo vprašanja veljavnosti za vprašanje kršitve kolektivne pogodbe oziroma (s tem povezanim) vprašanje učinkovanja posameznih določb aneksov, predvsem Aneksa št. 2 in 4 h KPJS.
15. Pri sodni presoji - kot navedeno je bila presoja Ustavnega sodišča omejena le na vprašanje ustavnosti zakona v zvezi s kvorumom za sklenitev KPJS, ne pa na druga morebitna vprašanja - je pomembna tudi pravna narava kolektivnih pogodb v našem pravu. Iz prvega odstavka 3. člena Zakona o kolektivnih pogodbah (v nadaljevanju ZKOLP, Uradni list RS, št. 43/2006)⁵ izhaja, da kolektivna pogodba v obligacijskem delu ureja le pravice in obveznosti strank, medtem ko njen normativni del, v katerem pogodbeni stranki določata pravice in obveznosti delavcev in delodajalcev (drugi odstavek 3. člena ZKOLP), učinkuje preko pogodbene sfere za vse delavce in delodajalce, za katere kolektivna pogodba velja. Obligacijski del kolektivne pogodbe se presoja po določbah ZKOLP (in ZSPJS) ter splošnih načelih civilnega prava, ker ureja razmerja v zvezi s sklepanjem, spreminjanjem in veljavnostjo kolektivnih pogodb med strankama, norme normativnega dela pa vsebujejo abstraktne pravne norme z eksternim učinkom.⁶ Normativni del kolektivne pogodbe ima torej položaj zakona, čeprav formalno ne

2 To nenazadnje izhaja tudi iz tega, da je glede na zakonsko pravno podlago, katere ustavnost je presojalo, pri izvršitvi svoje odločbe zagotovilo tudi veljavnost morebitnih šele kasneje sklenjenih aneksov ali kasnejše kolektivne pogodbe za javni sektor.

3 Glej npr. odločbo Ustavnega sodišča U-I-244/08-14 z dne 21. 1. 2010. Več o tem tudi v članku dr. Etelke Korpič - Horvat: Ustavno-sodna presoja v zvezi s sindikalno svobodo, revija Delavci in delodajalci 2-3/2012/XII, stran 357-371.

4 To pravilno ugotavlja tudi nasprotni udeleženec.

5 ZSPJS v te določbe ni posegel – glej 41. - 42.a člen ZSPJS.

6 Glej dr. Katarina Kresal Šoltes: Vsebinska kolektivne pogodbe, GV Založba 2011, str. 228 in 229.

gre za zakon, seveda pa s tem tudi položaj splošnega akta. Ker je pogoj za veljavnost kolektivne pogodbe tudi njena objava (9. in 28. člen ZKoliP, v zvezi z 154. členom Ustave RS), to obenem pomeni, da je vsaj v normativnem delu pri urejanju pravic in obveznosti v kolektivni pogodbi treba upoštevati določbo 155. člena Ustave Republike Slovenije, ki prepoveduje povratni učinek zakonov, drugih predpisov ali splošnih aktov in določa, da samo zakon lahko določi, da imajo posamezne njegove določbe učinek za nazaj, če to zahteva javna korist in če se s tem ne posega v pridobljene pravice. Te omejitve oziroma prepovedi seveda vsaj v normativnem delu kolektivne pogodbe vežejo tudi stranke, ko sklepajo kolektivne pogodbe, njihove spremembe in dopolnitve. S kasnejšim aneksom h kolektivni pogodbi stranke ne morejo določiti učinkovanja posameznih določb za nazaj, če to ne zahteva javna korist in če se s tem posega v že pridobljene pravice delavcev (javnih uslužbencev), za katere velja normativni del že pred tem sklenjene kolektivne pogodbe in v tem delu že pridobljene pravice.

16. Iz Aneksa št. 2 h KPJS izhaja odprava tretje četrtine nesorazmerij v osnovnih plačah s 1. 10. 2010, četrte četrtine s 1. 10. 2011, plačilo pa pri izplačilu plače za oktober 2010; aneks sicer govori o tem, da bodo znesek tretje četrtine odprave nesorazmerij upravičenci prejeli pri izplačilu plače za oktober 2010, kar pa je pomensko enako.⁷ V skladu s sklepom Komisije Vlade Republike Slovenije za administrativne zadeve in imenovanja z dne 8. 12. 2009, ki je določil izplačilne dneve za plače zaposlenih v državnih organih in javnih zavodih v letu 2010, izhaja, da se plača za mesec oktober 2010 izplača 5. novembra 2010. To pomeni, da so bili javni uslužbenci ob izplačilu plač tega dne že upravičeni do zneska iz naslova odprave tretje četrtine nesorazmerij v osnovnih plačah, nasprotni udeleženec kot izplačevalec pa je bil dolžan to izplačilo izvesti oziroma je z neizvedbo tega izplačila kršil določbo Aneksa št. 2 h KPJS. Znesek iz naslova odprave tretje četrtine nesorazmerij v osnovnih plačah je že zapadel v plačilo, odprava tretje četrtine nesorazmerij pa bi glede na tekst Aneksa št. 2 h KPJS morala biti v celoti uresničena ob izplačilu plače za oktober 2010, to je 5. 11. 2010 in ne le „načelno“ izvedena s 1. 10. 2010.
17. Kljub veljavnosti Aneksa št. 4 h KPJS je to pomenilo, da s tem aneksom stranke, ki so ga sklenile⁸ v imenu javnih uslužbencev, kot upravičencev za realizacijo odprave tretje četrtine nesorazmerij, niso mogle in smele več določiti drugačnih pogojev za odpravo tretje četrtine nesorazmerij v osnovnih plačah, oziroma je kasnejša drugačna določitev in s tem odložitev izplačila te uskladitve prišla prepozno in s tem nepravilno posegla v že pridobljeno pravico do višje, s tretjo četrtino usklajene plače. Določba Aneksa št. 2 je glede odprave tretje četrtine nesorazmerij že v celoti pravno učinkovala. Aneks št. 4 h KPJS je torej posegel v
- 7 Nasprotne revizijske navedbe – češ da naj bi diktirano izplačilo prvič uvedel šele Aneks št. 4, niso utemeljene.
- 8 Res ne gre za enostranski predpis, kot bi izhajalo iz obrazložitve pritožbenega sodišča, vendar to ne vpliva na samo odločitev.

že pridobljene pravice javnih uslužbencev do odprave in realizacijo odprave tretje četrtine nesorazmerij v osnovnih plačah. Ta aneks je namreč začel veljati že po prej določenem roku za odpravo in izplačilo tretje četrtine nesorazmerij; kasnejša in naknadna določitev plač javnih uslužbencev, ki so že pridobili pravico do odprave nesorazmerij za tretjo četrtino ni bila v skladu z določbo drugega odstavka 155. člena Ustave RS.

18. V zvezi s tem niso utemeljene revizijske navedbe, da naj bi bil Aneks št. 4 h KPJS celo ugodnejši kot aneks št. 2 h KPJS. Glede odprave tretje četrtine nesorazmerij v osnovnih plačah (kar je predmet tega spora) je jasno, da določba novega četrtega odstavka v Aneksu št. 4, po kateri javni uslužbenec doseže osnovno plačo, ki pripada višjemu plačnemu razredu zaradi odprave nesorazmerij s 1. oktobrom 2010, ni v ničemer ugodnejša od prejšnje določbe v Aneksu št. 2, po kateri se odprava tretje četrtine nesorazmerij izvede s 1. 10. 2010, evidentno pa je tudi, da je določba novega petega odstavka v Aneksu št. 4 h KPJS, s katerim je bilo odloženo izplačevanje višje osnovne plače, za javne uslužbence veliko bolj neugodna (v škodo upravičencem) kot določba prejšnjega besedila. Iz besedila petega odstavka spremenjenega 50. člena po Aneksu št. 4 h KPJS izrecno izhaja tudi, da se nanaša na izplačilo plače za mesec oktober (in kasneje), čeprav je ob začetku veljavnosti tega aneksa predhodno usklajena plača za mesec oktober že zapadla v plačilo. To predstavlja poseg v pridobljene pravice javnih uslužbencev. Enako velja tudi za spremenjeno določbo šestega odstavka 50. člena po Aneksu št. 4 h KPJS, saj je uredila obračun in določitev osnovne plače, kot je javnim uslužbencem pripadala za mesec september 2010 - kljub temu, da so bili že po Aneksu št. 2 h KPJS upravičeni do odprave tretje četrtine nesorazmerij v osnovnih plačah (s 1. 10. 2010 in realizacijo te odprave s 5. 11. 2010), torej upravičeni do novih in s tem usklajenih višjih plač.
19. Revident opozarja na neutemeljene razloge pritožbenega sodišča v zvezi s tem, ker je le to upoštevalo Aneks št. 5 h KPJS, s katerim je bil peti odstavek 50. člena KPJS spet spremenjen tako, da se višja osnovna plača, ki pripada javnemu uslužbencu zaradi odprave nesorazmerij, začne izplačevati s prvim dnem naslednjega meseca po uveljavitvi ZUJF, enako pa je določil tudi 155. člen tega zakona. Revizijske navedbe niso utemeljene, saj je bilo z Aneksom št. 5 h KPJS v skladu s 155. členom ZUJF dejansko določeno, da se višja osnovna plača, ki pripada javnemu uslužbencu zaradi odprave tretje in četrte četrtine nesorazmerij v osnovnih plačah, začne izplačevati s prvim dnem v mesecu, ki sledi mesecu, v katerem je bil uveljavljen ta zakon, to je s 1. 6. 2012. S tem datumom so bili javni uslužbenci upravičeni do izplačila plač zaradi odprave nesorazmerja, torej ZUJF in Aneks št. 5 h KPJS nista ponovno in še dodatno odložila izplačevanje iz naslova odprave tretje četrtine nesorazmerij (kar je predmet tega spora), temveč sta določila takojšnje izplačilo. Javni uslužbenci so zato do nastale razlike dejansko upravičeni le v obdobju, kot ga je določilo pritožbeno sodišče.

20. Neutemeljeno je tudi zavzemanje revidenta za to, da naj bi Aneks št. 2 h KPJS morebiti lahko vplival le na plače do veljavnosti Aneksa št. 4 h KPJS tj. do 9. 11. 2010 oziroma po tem sklepanju le na plačo za mesec oktober 2010, ki je zapadla v plačilo s 5. 11. 2010. Kot navedeno so javni uslužbenci, na katere se nanaša ta spor (in so imeli določeno zapadlost plače za oktober 2010 s 5. 11. 2010), kot upravičenci iz normativnega dela Aneksa št. 2 h KPJS, že pridobili pravico do izplačila višje plače iz naslova odprave tretje četrtine nesorazmerij. Aneks št. 4 h KPJS jim te pravice po tem, ko je začela v celoti pravno učinkovati (z Aneksom št. 2 h KPJS) ni mogel več vzeti. Pri tem tudi nomotehnično ne gre za to, da bi stranke KPJS z Aneksom št. 4 na novo znižale plače z učinkom za naprej,⁹ temveč so nepravilno za nazaj spremenile in s to spremembo odložile rok za izvršitev uskladitve iz naslova odprave nesorazmerij, čeprav je pravica do višje plače iz naslova uskladitve tretje četrtine v Aneksu št. 2 že polno pravno učinkovala. Gre torej za poseg in spremembo že dogovorjenega mehanizma usklajevanja in izplačila višjih plač, ki je obenem posegel v pravico do (višjih) plač javnih uslužbencev iz naslova odprave tretje četrtine nesorazmerij. Takšna sprememba bi bila lahko brez izrecnega zakonskega pooblastila, ki ga ni bilo, dovoljena le pred dospelostjo višjih plač upravičencev po Aneksu št. 2 h KPJS, ne pa po tem. Ne gre torej le za golo znižanje plač, ki bi bilo ob ustreznem dogovoru strank kolektivne pogodbe lahko tudi dopustno. Nasprotni udeleženec nadalje spregleda, da pridobljena pravica do plače zaradi odprave tretje četrtine nesorazmerij ni bila le pravica do enkratnega izplačila, torej pravica do višje plače le za mesec oktober 2010.
21. Glede na navedeno in v skladu s 378. členom ZPP je revizijsko sodišče, kolikor revizije ni zavrlo, to zavrnilo kot neutemeljeno.
22. Ker odgovor na revizijo ni prinesel ničesar bistvenega, predlagatelj krije sam svoje stroške odgovora na revizijo (prvi odstavek 155. člena ZPP v povezavi s prvim odstavkom 165. člena ZPP).

Ljubljana, 3. september 2013

Predsednik senata:
dr. Aleksej Cvetko l.r.

⁹ To izhaja že iz samega besedila aneksa, nenazadnje pa tudi iz navedb oziroma obrambe nasprotnega udeleženca v tem sporu.